10. 1. 2006

ID: 38073

Cizí věc

Cizí věcí nejsou vklady na účtech a vkladních knížkách, neboť tyto přecházejí do majetku banky, která s nimi může volně disponovat a využít je ke svému podnikání. Mezi vkladatelem a bankou za této situace vzniká závazkový právní vztah, na jehož základě má vkladatel vůči bance pohledávku. Ta je součástí jeho majetku (nikoliv ale věcí). Představuje specifické majetkové právo, které má určitou hodnotu. Nelze jí však považovat za věc. S ohledem na to jí není možné ani zatajit ve smyslu § 254 trestního zákona ani zpronevěřit ve smyslu § 248 trestního zákona ani odcizit ve smyslu § 247 trestního zákona.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 11 Tdo 40/2004, ze dne 30.1.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podali obviněný M. P. a obviněný P. P., proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc, č. j. 2 To 434/2003-180, ze dne 18. 6. 2003 jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 7 T 29/2001, tak, že podle § 265k odst. 1 trestního řádu zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě, č. j. 2 To 434/2003-180, ze dne 18. 6. 2003. Podle § 265k odst. 2 trestního řádu zrušil také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 trestního řádu Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obvinění M. P. a P. P. byli rozsudkem Okresního soudu v Olomouci, č. j. 7 T 29/2001-160, ze dne 10. 1. 2003 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě, č. j. 2 To 434/2003-180, ze dne 18. 6. 2003 uznáni vinnými trestným činem zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně potvrzených soudem odvolacím se obvinění tohoto trestného činu dopustili tím, že jako společníci a zároveň jednatelé společnosti VKT G., spol. s r. o., výlučně oprávnění za ni samostatně jednat, poté, co se nejpozději v březnu roku 2000 v sídle společnosti ve Š., na t. ČSA č. 22, oba dozvěděli, že společnost P. H., a. s., na základě faktury č. 990012, vystavené dne 14. 1. 1999, chybně zaplatila společnosti VKT G., spol. s r. o., dne 17. 3. 1999 částku 100.250,- Kč jako plnění za dodané zboží, když toto zboží již bylo uhrazeno dne 19. 1. 1999 v den splatnosti faktury, si takto získanou peněžní částku ve výši 100.250,? Kč ponechali ve své dispozici a přes opakované požadavky jí odmítli vrátit zpět jejímu oprávněnému majiteli společnosti P. H., a. s.

Za tento trestný čin byl každý z obviněných podle § 254 odst. 1 trestního zákona odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců. Výkon tohoto trestu jim byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 trestního zákona podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání patnácti měsíců. Současně byli soudem prvního stupně postupem podle § 228 odst. 1 trestního řádu zavázáni k povinnosti nahradit poškozenému PhMr. V. M. škodu ve výši 100.250,- Kč.

Z podnětu odvolání obviněných M. a P. P. byl rozsudek soudu prvního stupně Krajským soudem v Ostravě zrušen ve výroku o náhradě škody a oba obvinění byli rozsudkem Krajského soudu v Ostravě nově zavázáni k povinnosti nahradit způsobenou škodu ve výši 100.250,- Kč společně a nerozdílně poškozené společnosti P. H., a. s.

Opis rozsudku Krajského soudu v Ostravě, č. j. 2 To 434/2003-180, ze dne 18. 6. 2003 byl obviněnému M. P. doručen dne 14. 10. 2003, obviněnému P. P. dne 22. 10. 2003, jejich obhájci dne 16. 9. 2003 a příslušnému státnímu zastupitelství dne 15. 7. 2003.

Proti tomuto rozhodnutí podali obvinění M. P. a P. P. dne 9. 12. 2003 prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřeli o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu.

Obvinění ve svém dovolání poukazují na nedostatky ve skutkových zjištěních soudu prvního a druhého stupně, jejich celkovou správnost však nezpochybňují a za zásadní pochybení soudů obou stupňů označují nesprávné právní posouzení stíhaného skutku. Právní závěry učiněné oběma soudy totiž podle jejich názoru neodpovídají skutkovým

závěrům a zjištěné skutkové okolnosti nenaplňují znaky žádného trestného činu. Stěžejní vadu právního posouzení stíhaného skutku spatřují v nesprávném posouzení subjektivní stránky daného činu a v nepřesném výkladu pojmu přisvojení si cizí věci. Obvinění mají za to, že znak přisvojení si cizí věci ve smyslu § 254 odst. 1 trestního zákona nebyl naplněn, neboť jeho naplnění předpokládá na jedné straně vyloučení dosavadního majitele z držení dané věci a na druhé straně možnost pachatele trvalé dispozice s ní a jeho úmysl s ní trvale disponovat. V tomto kontextu připomínají, že společnost P. H. a. s. zjistila provedení duplicitní úhrady faktury č. 990012 až po uplynutí jednoho roku a v návaznosti na to je jako jednatele společnosti VKT G., spol. s r. o., požádala o vrácení přeplatku, ale svůj nárok doložila kopiemi výpisů ze dvou různých účtů vedených pro různé podnikatelské subjekty, což vyvolalo nejasnosti, které oddálily vystavení příkazu k zpětné úhradě požadované částky. Prodlevu s tím spojenou nelze za této situace podle jejich přesvědčení přičítat k jejich tíži, a to tím spíše, že neučinili žádné kroky směřující k tomu, aby vyloučili možnost poškozené společnosti domáhat se zaplacení předmětné částky soudní cestou v občanskoprávním řízení. Navíc zdůrazňují, že společnost VKT G., spol. s r. o., dosahovala pod jejich vedením dobrých hospodářských výsledků a měla dostatek finančních prostředků na vyrovnání daného závazku, takže neměla důvod cokoliv zatajovat nebo zkreslovat. Soudy obou stupňů nicméně nevěnovaly této skutečnosti v rámci dokazování potřebnou pozornost a vůbec se nezabývaly ani tím, jak bylo s předmětnou částkou naloženo. Přitom obvinění - jak zdůrazňují ve svém dovolání - celý obnos ponechali až do přechodu jednatelských oprávnění na nového jednatele společnosti složený na jejím účtu, nijak s ním nedisponovali ani jako soukromé osoby ani jako osoby oprávněné jednat za společnost VKT G., spol. s r. o., a při přechodu jednatelských oprávnění nového jednatele upozornili na potřebu jeho vrácení poté, co se objasní, komu náleží a na jaký účet jej lze poukázat. V návaznosti na to vylučují, že by jejich úmysl směřoval k trvalému přisvojení tohoto obnosu, a připomínají, že od doby, kdy je společnost P. H. a. s. požádala o jeho vrácení do okamžiku převodu obchodních podílů a změny v osobách jednatelů jimi řízené společnosti VKT G., spol. s r. o. uplynulo přibližně půl roku, takže k tíži jim lze přičítat maximálně přisvojení si výnosu z dané částky za tuto dobu. Současně poukazují na to, že z hlediska subjektivní stránky je nezbytnou podmínkou toho, aby bylo možno uvažovat o úmyslném zavinění ve vztahu k znakům skutkové podstaty trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona, vědomost pachatele, že se věc do jeho moci dostala nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné, z čehož pak podle jejich názoru vyplývá, že pachatel musí přinejmenším vědět, kdo je osobou oprávněnou a vůči komu tedy porušuje zákon tím, že si přisvojí věc, která se dostala do jeho moci. V návaznosti na to obvinění vylučují, že by si byli vědomí těchto skutečností a že by jednali s uvedeným úmyslem, a připomínají, že jejich trestní odpovědnost je ve své podstatě dovozována pouze z toho, že byli liknaví s vrácením omylem přijaté částky, což podle jejich názoru nemůže věcně obstát.

S ohledem na to obvinění navrhují, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen "Nejvyšší soud") zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě, stejně jako jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Olomouci, a aby je postupem podle § 226 písm. b) trestního řádu zprostil obžaloby.

Nejvyšší státní zástupkyně se k dovolání obviněných vyjádřila prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství.

V odůvodnění svého vyjádření státní zástupce poukazuje na to, že podle převažující soudní praxe postačuje k naplnění znaku přisvojení si cizí věci, aby pachatel nabyl do své trvalé dispozice cizí věc a pak se k ní choval jako k vlastní, aniž by bylo rozhodné, jakým způsobem s ní reálně naloží. V daném případě ji obvinění pouze drželi, bez toho, aby s ní nakládali jinak, odmítali jí však vrátit plátci. Za věcně neobhájitelné označuje státní zástupce rovněž tvrzení obviněných, že nevěděli, komu mají přeplatek vrátit. Konečně ve shodě s obviněnými připouští, že neoprávněná platba byla v držení obchodní společnosti, jejímiž jednateli byli, nikoliv v jejich držení jako fyzických osob, současně však zdůrazňuje, že z hlediska posouzení celého případu je podstatné, že to byli právě oni, kdo s ní mohl z titulu svých jednatelských oprávnění disponovat, neboť samotná obchodní společnost jako právnická osoba nemohla realizovat žádné právní úkony, ale činila je jejich prostřednictvím. Celkově vzato má státní zástupce za to, že dovolací argumentace obviněných je ryze účelová, vedená snahou vyhnout se trestně?právní odpovědnosti. Z těchto důvodů státní zástupce navrhuje, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c trestního řádu) především zkoumal, zda má podané dovolání všechny obsahové a formální náležitosti, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom Nejvyšší soud dospěl k následujícím závěrům:

Podle § 265a odst. 1 trestního řádu lze dovoláním napadnout pouze pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. V posuzovaném případě je napadeným rozhodnutím rozsudek Krajského soudu v Ostravě jako soudu odvolacího, kterým byl potvrzen výrok o vině i o trestech uložených obviněným M. P. a P. P. a byl změněn výrok o náhradě škody [§ 265a odst. 2 písm. a) a h) trestního řádu]. Proti

takovému druhu rozhodnutí je dovolání obecně přípustné. Dovolání podali obvinění prostřednictvím obhájce JUDr. T. V., bylo proto podáno osobami oprávněnými podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 trestního řádu. K podání dovolání došlo u Okresního soudu v Olomouci dne 9. 12. 2003, tj. v místě a ve lhůtě podle § 265e trestního řádu.

V dovolání musí být dále uvedeno, z jakých důvodů je rozhodnutí napadáno, a to s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) trestního řádu nebo § 265b odst. 2 trestního řádu, o které se dovolání opírá (§ 265f odst. 1 trestního řádu). Obvinění M. P. a P. P. poukazují na důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tedy na to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Nejvyšší soud se dále zaměřil na posouzení oprávněnosti takto uplatněného dovolacího důvodu. Pokud jde o námitky obviněných, jimiž zpochybňují správnost právní kvalifikace posuzovaného skutku jako trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona, může být taková vada úspěšně namítána prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. Protože v této části dovolání obviněných, která vychází z citovaných výhrad, Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů odmítnutí dovolání ve smyslu § 265i odst. 1 trestního řádu, přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 a 5 trestního řádu zákonnost a odůvodněnost napadeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě stran obou obviněných, a to v rozsahu odpovídajícím uplatněným námitkám, jakož i řízení předcházející napadenému rozhodnutí. Po přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že podané dovolání je zčásti důvodné.

V rámci konkrétních námitek obsažených v dovolání obvinění zpochybňují závěr soudů činných ve věci dříve, podle něhož minimálně od března roku 2000 věděli nejen to, že společnost P. H., a. s., poukázala převodem z účtu na účet společnosti VKT G., spol. s r. o., omylem dvakrát platbu ve výši 100.250,- Kč, ale i to, komu tím vznikla škoda a na jaký účet mají vzniklý přeplatek vrátit. Příčinu tohoto jimi tvrzeného pochybení soudu prvního a druhého stupně shledávají obvinění v nesprávném hodnocení provedených důkazů. Za nedostatek provedeného dokazování zároveň označují úplné pominutí důkazů dokládajících způsob nakládání s předmětnými finančními prostředky na účtu společnosti VKT G., spol. s r. o., a zdůrazňují, že oni sami je nikdy neměli ve své dispozici a nepoužili je pro svou potřebu ani pro potřebu jimi řízené společnosti VKT G., spol. s r. o. V tomto kontextu oba obvinění vylučují úmysl trvale si přisvojit omylem poukázanou částku, ale připouští, že z ní měli určitý výnos. K tíži jim tedy lze podle jejich přesvědčení přičítat maximálně přisvojení si tohoto výnosu, a to za dobu sedmi měsíců od března do října roku 2000. Z naznačených okolností pak obvinění dovozují, že u nich neexistuje zavinění v potřebné formě a že svým jednáním nenaplnili znaky trestného činu zatajení věci ani po formální stránce, neboť chybí zákonem předpokládaný předmět útoku - cizí věc - jíž by si přisvojili.

K zmíněným argumentům obviněných Nejvyšší soud především konstatuje, že uplatněný dovolací důvod obvinění zčásti spatřují v nesprávných skutkových zjištěních a nesprávnost právního posouzení skutku vyvozují z jiných skutkových okolností, než jaké byly podkladem rozhodnutí soudů obou stupňů, resp. z odlišného hodnocení provedených důkazů.

Předpokladem existence dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu přitom je nesprávná aplikace hmotného práva, ať již jde o hmotně právní posouzení skutku nebo o hmotně právní posouzení jiné skutkové okolnosti. Provádění důkazů, včetně jejich hodnocení a vyvozování skutkových závěrů z důkazů, ovšem neupravuje hmotné právo, ale předpisy trestního práva procesního, zejména pak ustanovení § 2 odst. 5, 6, § 89 a násl., § 207 a násl. trestního řádu. V tom rozsahu, v němž tedy obvinění M. a P. P. namítali nesprávnost právního posouzení stíhaného skutku jako trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona s poukazem na absenci znaků přisvojení si cizí věci a na nedostatek úmyslného zavinění, ale tento svůj názor dovozovali jen z jiných skutkových okolností a z odlišného hodnocení provedených důkazů a tím i z jiného průběhu skutkového děje, než jaký vzaly za prokázaný soudy obou stupňů, nevytýkali soudům vady při aplikaci hmotného práva, nýbrž porušení procesních ustanovení. Porušení procesních ustanovení sice může být rovněž důvodem k dovolání, ovšem jen v případě výslovně stanovených jiných dovolacích důvodů [zejména podle § 265b odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f) a l) trestního řádu], které obvinění neuplatnili.

Jak vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu, důvodem dovolání nemůže být samo o sobě nesprávné skutkové zjištění, neboť takový důvod zde zahrnut není. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry je oprávněn doplňovat, popřípadě korigovat jen odvolací soud (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 trestního řádu). Dovolací soud není obecnou třetí instancí, v které by mohl přezkoumávat jakékoli rozhodnutí soudu druhého stupně. Přezkoumávat správnost a úplnost skutkových zjištění, a to

ani v souvislosti s právním posouzením skutku či jiným hmotně právním posouzením, nemůže dovolací soud už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, protože nemá možnost podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání tyto důkazy sám provádět, jak je zřejmé z omezeného rozsahu dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 trestního řádu.

Proto při posuzování oprávněnosti tvrzení o existenci dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu je dovolací soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně. V trestní věci obviněných M. P. a P. P. to pak znamená, že pro dovolací soud je rozhodující skutkové zjištění, podle něhož byla společnosti VKT G., spol. s r. o., za níž jako jednatelé vystupovali obvinění, poukázána poškozenou společností P. H., a. s., převodem z účtu na účet omylem dvakrát částka 100.250,- Kč za jediný zakoupený notebook, takto vzniklý přeplatek pak obvinění po dobu nejméně sedmi měsíců zadržovali na účtu společnosti VKT G., spol. s r. o., odmítali jej vrátit poškozené společnosti a posléze jej účetně spolu s celou společností VKT G., spol. s r. o., převedli na nového majitele, P. P. Zmíněné dovolací námitky obviněných, které zpochybňují správnost těchto skutkových zjištění učiněných na podkladě provedeného dokazování, jsou mimo rámec uplatněného dovolacího důvodu podle citovaného ustanovení a Nejvyšší soud k nim nemohl nijak přihlížet.

Pokud jde o právní posouzení stíhaného skutku, soudy obou stupňů v něm spatřovaly všechny zákonné znaky trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že zmíněného trestného činu se dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc nikoliv nepatrné hodnoty, která se dostala do jeho moci nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné. Vzhledem k ustanovení § 3 odst. 3 trestního zákona se jedná o trestný čin úmyslný, což značí, že všechny citované znaky skutkové podstaty musí být zahrnuty úmyslným zaviněním (§ 4 trestního zákona) pachatele. Skutečnost, jakým způsobem se věc dostala do dispozice pachatele, pak musí být v řízení o trestném činu zatajení věci bezpečně zjištěna. Stejně tak musí být bezpečně zjištěno, že nejde o přechodnou dispozici s ní. Oproti tomu však není nezbytné přesně objasnit, jak s ní pachatel naložil.

Z hlediska zavinění je třeba, aby pachatel znal všechny skutkové okolnosti rozhodné pro závěr, že věc patří jiné osobě a do jeho dispozice se dostala nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné. Není přitom nezbytné, jak tvrdí obviněný ve svém dovolání, aby věděl, kdo je osobou oprávněnou. Tuto osobu pachatel nezná zejména u věcí nalezených. Pokud by tomu tak nebylo a věděl by komu věc náleží a že při normálním běhu událostí se oprávněná osoba může pro věc vrátit nebo ji má ještě ve svém dosahu, o zatajení by nešlo a přisvojením si takové věci by se pachatel dopustil trestného činu krádeže. Obdobně nemusí znát osobu oprávněnou u věcí, které se do jeho moci dostaly omylem. V omylu totiž může jednat jak on sám, tak i osoba oprávněná nebo někdo další. Přitom se předpokládá, že v době, kdy věc dostává do své moci, o tomto omylu neví, má za to, že mu věc náleží, a teprve dodatečně si uvědomí, že mu nepatří. Kdyby si to uvědomil hned při přijetí věci, šlo by o využití cizího omylu, a tedy o podvod. Obdobně by tomu bylo, jestliže by přímo vyvolal omyl oprávněné osoby nebo někoho jiného a právě v důsledku tohoto omylu by se věc dostala do jeho moci.

Trestného činu zatajení věci se pachatel dopustí ve chvíli, kdy pozná, že jde o věc, která se dostala do jeho moci bez přivolení osoby oprávněné, takže mu nepatří a nenáleží mu právo s ní nakládat, a rozhodne se přisvojit si ji. To platí i pro případ, kdy pachatel původně jednal ve vlastním omylu; kdyby tu jeho omyl nebyl a od počátku by věděl o tom, že se věc dostala do jeho moci bez přivolení osoby oprávněné, šlo by o krádež. Vnějším projevem toho, že se věc dostala z moci oprávněné osoby do jeho moci je to, že ji má ve své dispozici, může s ní volně nakládat a oprávněné osobě brání v přístupu k ní a k jejímu užívání. Samotné jednání u trestného činu zatajení věci pak spočívá v tom, že si takovou věc přisvojí a vyloučí tím z dispozice s ní oprávněnou osobu. K dokonání tohoto trestného činu dochází právě tímto přisvojením si zatajené věci. Sám pachatel se přitom nestává vlastníkem přisvojené zatajené věci, i když si následně jako vlastník počíná a později věc třeba prodá, zastaví, užívá, smění, spotřebuje, odhodí nebo zničí. Stejně tak si ji ovšem může pouze ponechat, aniž by s ní jakkoliv dále nakládal. O zatajení věci ve smyslu § 254 trestního zákona tedy může jít i v případě, kdy s přisvojenou cizí věcí nijak dále nedisponuje, ale odmítá jí vydat oprávněné osobě. Není tedy rozhodné, jak poté co si věc přisvojil, s ní skutečně nakládá a zda s ní vůbec nějak nakládá. Proto ani není třeba přesně objasnit, jak se toho v posuzovaném případě dovolávají obvinění, způsob následné dispozice pachatele se zatajenou věcí. Podstatné je, že znemožňuje dispozici s ní oprávněné osobě a vylučuje jí z jejího držení a užívání.

Na rozdíl od krádeže se pachatel v případě zatajení věci této nezmocňuje, ale má ji už před přisvojením ve své moci. Od podvodu se tento případ liší tím, že faktickou moc nad ní pachatel získá bez vyvolání nebo využití omylu, a od zpronevěry tím, že mu věc není oprávněnou osobou vědomě svěřena, nýbrž získá ji do své dispozice bez jejího přivolení a následně si ji přisvojí. Každé přisvojení cizí věci, která se do moci pachatele dostala bez přivolení oprávněné osoby, však nemůže být považováno za zatajení věci ve smyslu § 254 trestního zákona. V tomto kontextu je na místě dát obviněným M. a P. P. za pravdu v tom, že předpokladem posouzení takového jednání pachatele jako

trestného činu zatajení věci je to, že získá možnost trvalé dispozice s takovou věci, a že jedná tak, aby z dispozice s ní trvale vyloučil oprávněnou osobu. Pokud by s věcí chtěl disponovat jen po přechodnou dobu a poté umožnit vlastníkovi nebo oprávněnému držiteli, aby se opět ujal výkonu svých práv, šlo by o trestný čin neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 trestního zákona. Získání možnosti pachatele trvale disponovat s cizí věcí s vyloučením faktické moci oprávněné osoby však nelze směšovat s jeho úmyslem ji trvale užívat, jak to v podaném dovolání činí obvinění. Je totiž zcela nerozhodné, jak pachatel s přisvojenou zatajenou věcí naloží, tedy i to, zda jí případně zničí, daruje jinému nebo jí vůbec nijak nevyužije a pouze si ji ponechá ve své moci. Stejně tak je právně nerozhodné, zda se oprávněná osoba může domáhat svého práva na vydání věci nebo na zaplacení odpovídající finanční částky v občanskoprávním řízení a zda se případně touto cestou domůže vydání věci. Podstatné je, zda pachatel jedná v úmyslu trvale jí vyloučit z dispozice s ní.

Po subjektivní stránce se v případě trestného činu zatajení věci podle § 254 trestního zákona vyžaduje úmysl, který musí zahrnovat všechny znaky objektivní stránky jeho skutkové podstaty, včetně přisvojení. Pro přisvojení si cizí věci se přitom vyžaduje úmysl pachatele získat takovou věc nikoliv jen na přechodnou (předem limitovanou) dobu. Délku této doby zákon nijak nedefinuje, z povahy věci však vyplývá, že mít věc ve své moci pouze přechodně znamená mít možnost s ní disponovat jen dočasně a po relativně krátkou dobu. Jinak nejde o přisvojení přechodné, ale dlouhodobějšího (trvalejšího) charakteru, které je příznačné pro nakládání s věcí vlastníkem nebo oprávněným držitelem. Právě s touto formou nakládání s cizí věcí zákon počítá nejen u zatajení věci, ale i u zpronevěry a krádeže (§ 247 a § 248 trestního zákona). Naopak jako neoprávněné užívání cizí věci (§ 249 trestního zákona) postihuje případy, při nichž úmysl pachatele nesměřuje k trvalému přisvojení si cizí věci, nýbrž k jejímu přechodnému užívání. Pachateli zde nejde o podstatu věci, nýbrž jen o užitek plynoucí z jejího užívání. Přitom musí jít o věc, kterou lze po určité době jejího užívání vrátit vlastníkovi. Její užívání tedy nemůže spočívat v jejím spotřebování. Proto také nemohou být způsobem předpokládaným ustanovením § 249 trestního zákona přechodně neoprávněně užívány peníze.

Obvinění M. a P. P. v tomto směru staví svou dovolací argumentaci na tvrzení, že neměli v úmyslu trvale si přisvojit finanční částku omylem poukázanou společností P. H., a. s., společnosti VKT G., spol. s r. o., a namítají, že jim lze klást za vinu maximálně její přechodné neoprávněné držení a přisvojení si výnosů z ní. Současně se hájí tím, že nevěděli o tom, komu mají tuto omylem poukázanou částku vrátit, a proto jí ponechali na účtu společnosti VKT G., spol. s r. o., jejímiž jednateli byli, a při jejím převodu na nového nabyvatele jí převedli spolu s ní. Tato jejich argumentace je však opřena o skutkové okolnosti, které jsou v zásadním rozporu se skutkovými zjištěními soudů obou stupňů. Ty na základě provedeného dokazování učinily závěr, že předmětnou částku nechtěli vrátit a zcela záměrně postupovali tak, aby trvale vyloučili společnost P. H., a. s., z možnosti disponovat s ní. Tato skutková zjištění přitom není možné v dovolacím řízení z důvodů výše podrobně rozvedených přezkoumat, takže úvahy o právní kvalifikaci jednání obviněných se musí odvíjet právě od nich.

Na jejich základě soudy obou stupňů dovodily, že do moci obviněných (resp. společnosti VKT G., spol. s r. o., jejímž jménem jednali) se omylem společnosti P. H., a. s., dostala částka 100.250,- Kč, představující opakovanou platbu již jednou uhrazeného závazku. V návaznosti na toto zjištění oba soudy učinily závěr, že obvinění si tuto částku ponechali ve své dispozici a učinili jí pro společnost P. H., a. s., zcela nedostupnou. O to pak opřely právní kvalifikaci stíhaného skutku jako trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona. Zcela však pominuly potřebu zabývat se též předmětem útoku tohoto trestného činu. Tím může být výlučně cizí věc, která se do moci pachatele dostala bez přivolení oprávněné osoby. Zatajit ve smyslu § 254 trestního zákona totiž lze pouze věc, nikoliv jinou majetkovou hodnotu.

Cizími věcmi se přitom rozumí movité a nemovité věci, ovladatelné přírodní síly a cenné papíry, jež nenáleží pachateli buď vůbec nebo nenáleží jen jemu (§ 89 odst. 13 trestního zákona). Takovými cizími věcmi mohou být i peníze na hotovosti. Na druhé straně jimi nejsou vklady na účtech a vkladních knížkách, neboť tyto přecházejí do majetku banky, která s nimi může volně disponovat a využít je ke svému podnikání. Mezi vkladatelem a bankou za této situace vzniká závazkový právní vztah, na jehož základě má vkladatel vůči bance pohledávku. Ta je součástí jeho majetku (nikoliv ale věcí). Představuje totiž specifické majetkové právo, které má určitou hodnotu. Nelze jí však považovat za věc. S ohledem na to jí není možné ani zatajit ve smyslu § 254 trestního zákona ani zpronevěřit ve smyslu § 248 trestního zákona ani odcizit ve smyslu § 247 trestního zákona.

Z podaného dovolání vyplývá, že podstatou námitek obviněných M. P. a P. P. je tvrzení, podle něhož jeden ze znaků skutkové podstaty trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona spočívající v trvalém přisvojení si získané věci není naplněn a tudíž ani pokryt jejich zaviněním, resp. zaviněním v potřebné formě alespoň úmyslu nepřímého [§ 4 písm. b) trestního zákona]. Přestože toto přesvědčení obvinění opírají především o svůj odlišný názor na hodnocení důkazů a o námitky proti správnosti skutkových zjištění, což jsou otázky, které v dovolacím řízení

nemůže Nejvyšší soud přezkoumávat, jak bylo výše zdůrazněno, je jejich dovolání částečně opodstatněné, protože skutková zjištění soudu prvního a druhého stupně skutečně nezahrnují všechny skutkové okolnosti rozhodné pro naplnění znaku "přisvojení si cizí věci" ve smyslu § 254 odst. 1 trestního zákona.

Podle skutkových zjištění, z nichž vycházely soudy obou stupňů a která jsou popsaná ve skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, v odůvodnění tohoto rozsudku a v odůvodnění rozsudku soudu druhého stupně, se obvinění P. P. a M. P. nejpozději dne 10. 3. 2000 dozvěděli, že společnost P. H., a. s., chybně zaplatila společnosti VKT G., spol. s r. o., dne 17. 3. 1999 částku 100.250,- Kč jako plnění za dodané zboží, ačkoliv jeho dodávka již jednou byla zaplacena, a přestože byli v následujícím období opakovaně upomínáni o vrácení omylem poukázané platby, ponechali si jí ve své dispozici a odmítli jí oprávněnému majiteli, společnosti P. H., a. s., vrátit. K platbě ze strany společnosti P. H., a. s., došlo dne 17. 3. 1999 převodem z jednoho bankovního účtu (patřícího společnosti O. S.) na jiný bankovní účet (patřící společnosti VKT G., spol. s r. o.), aniž by soudy obou stupňů učinily jakékoliv zjištění svědčící o tom, že s tímto vkladem bylo v následujícím období nějakým způsobem nakládáno. V souvislosti s převodem obchodních podílů společnosti VKT G., spol. s r. o., dne 9. 11. 2000 z obviněných M. a P. P. na P. P. pak oba soudy konstatují pouze to, že současně s předáním účetnictví byl "předán i zmíněný uznaný závazek ve výši 100.250,- Kč". V mezidobí - dne 10. 3. 2000 - byli obvinění dopisem zaslaným společností P. H., a. s., vyzváni k tomu, aby vrátili přeplatek ve stejné výši. Současně byli upozorněni na to, že tento přeplatek vznikl uvedeným opakovaným poukázáním platby za již zaplacené zboží (notebook zn. Toshiba, výrobní číslo 98036803). Tento přeplatek si pak podle závěru soudů obou stupňů obvinění "ponechali".

Z uvedeného je zřejmé, že soud prvního ani druhého stupně ve svých rozhodnutích neučinily žádnou úvahu o tom, zda a případně kdy bylo s předmětným "přeplatkem" nakládáno v hotovosti. Zřejmé je pouze to, že právně relevantní skutkový děj začíná bezhotovostním převodem opakované platby za již zaplacené zboží z účtu na účet. Právě tím vzniká onen "přeplatek". V té chvíli však nemá materializovanou podobu peněz v hotovosti, které jsou věcí ve smyslu § 254 odst. 1 trestního zákona, nýbrž toliko podobu zápisu vkladu na účtu, který věcí není. Přitom pouze přisvojení si věcí (v daném případě peněz v hotovosti), které by se ocitly v moci obviněných omylem bez přivolení oprávněné společnosti P. H., a. s., by mohlo založit právní kvalifikaci jejich jednání jako trestného činu zatajení věci podle citovaného ustanovení. Pro posouzení stíhaného skutku z tohoto hlediska jsou však dosavadní skutková zjištění soudů obou stupňů příliš kusá, neboť se nesoustřeďují na způsob manipulace s daným "přeplatkem" a spokojují se s tím, že jej obvinění odmítli oprávněné společnosti vydat.

Proto Nejvyšší soud konstatuje, že na základě doposud ustáleného skutkového stavu věci není možné určit, zda se obvinění skutkem stíhaným v této trestní věci dopustili trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona, případně trestného činu jiného nebo žádného. Z napadeného rozhodnutí totiž nevyplývá, zda si obvinění přisvojili věc, která se do jejich moci dostala bez svolení oprávněné osoby, jak požaduje skutková podstata podle citovaného ustanovení, či nikoli.

Po zjištění, že dovolání obviněných M. P. a P. P. je v uvedeném směru opodstatněné, Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 trestního řádu zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě. Podle § 265k odst. 2 trestního řádu Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 trestního řádu pak Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Krajský soud v Ostravě tak v naznačeném rozsahu opětovně projedná odvolání obviněných M. P. a P. P. a odstraní vady vytknuté tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu. Přitom především zjistí a náležitě vyloží, zda během skutkového děje obvinění s předmětnou částkou 100.250,- Kč disponovali v hotovosti, popřípadě jak a kdy. Poté odvolací soud opětovně posoudí, jestli jsou posuzovaným skutkem naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 trestního zákona, či zda se obvinění dopustili jiného trestného činu nebo žádného a vysloví tomu odpovídající výrok. Podstatná skutková zjištění následně vyjádří ve svém rozhodnutí tak, aby z něj byly zřejmé všechny okolnosti vyžadované ustanovením § 125 odst. 1 trestního řádu.

Podle § 265s odst. 1 trestního řádu je odvolací soud v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto dovolacím rozhodnutí a je povinen respektovat zákaz reformationis in peius (§ 265s odst. 2 trestního řádu).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Neplatnost právního jednání (exkluzivně pro předplatitele)
- Prohlášení viny
- Hotové výdaje (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada nákladů (exkluzivně pro předplatitele)
- Právo na obhajobu (exkluzivně pro předplatitele)
- Ověření doručení avizovaného odůvodnění stížnosti
- Blanketní stížnost
- Bezplatná obhajoba
- Vazba (exkluzivně pro předplatitele)
- Ochranné léčení
- Hodnocení důkazů